

Biển Đức Đỗ Quang Vinh

Sách Tôbia

Diễm Ca

Cầu xin thiên sứ của Người,
Cùng đi phù hộ tới nơi an bình!

Mục Lục

Lời Thưa.....	3
Chương 1 Ông Tôbít bị lưu đầy.....	4
Chương 2 Ông Tôbít bị mù	7
Chương 3 Cô Sara.....	9
Chương 4 Cậu Tôbya.....	12
Chương 5 Người bạn đồng hành.....	15
Chương 6 Con cá.....	18
Chương 7 Ông Raguen.....	20
Chương 8 Đào huyết.....	22
Chương 9 Hôn lễ.....	24
Chương 10 Cha mẹ mong con về.....	25
Chương 11 Chữa mắt ông Tôbít.....	27
Chương 12 Thiên sứ Raphael.....	29
Chương 13 Xion.....	31
Chương 14 Ninivê.....	34
Chương 15 Lời Kết.....	37

*Ông Tôbít chúc lành
cho Tôbya lên đường*

LỜI THƯA

Trong bài Giáo Lý tại quảng trường Castel Gandolfo, thứ tư, 03.08.2011, Đức cố Giáo Hoàng Biển Đức XVI với chủ đề “*học đường cầu nguyện*” phát biểu: “Khi chúng ta có được một khoảng thời gian rảnh rỗi trong công việc của mình, một cách đặc biệt trong những lúc nghỉ ngơi, thường chúng ta hay cầm lấy một quyển sách mà đọc. **Tại sao không khám phá ra một vài quyển sách trong Thánh Kinh, mà thường thường ít khi chúng ta biết đến? Hay đó chỉ là những quyển sách mà chúng ta chỉ được nghe một vài đoạn trong Phụng Vụ, nhưng chưa bao giờ chúng ta đọc hết quyển? Thật vậy, nhiều tín hữu Chúa Kitô, ngay cả những Kitô tốt lành, không bao giờ đọc Thánh Kinh, và bởi đó họ có một hiểu biết rất hạn hẹp và phiến diện. Thánh Kinh, như tên gọi, là một Sách gồm tóm các quyển sách, là một “*tiểu thư viện*”, được xây dựng nên trong vòng một thế kỷ.....**Làm như vậy, những giây phút giải khuây thư thả trở thành ích lợi lâu dài, và làm cho văn hoá được sung mãn hơn. Đó là thức ăn thiêng liêng nuôi nấng sự hiểu biết của chúng ta về Thiên Chúa, và thành cuộc đối thoại với Người, lời cầu nguyện dâng lên Người.”

Ngoài những tuyệt tác dài như sách Gióp, Diễm Ca v.v. Ngài giới thiệu một vài *quyển sách nhỏ* như sách *Tobia*, hay *Sách Ester*, v.v...Chúng tôi bèn chọn Sách Tôbya để diễn ca. Nhất là nhận thấy bên cạnh giá trị thần học, về mặt nhân văn, sách còn nêu lên những giáo huấn về gia đình, hôn nhân rất bổ ích.

Cũng với dụng ý như 10 sách trong Cựu Ước chúng tôi đã ấn hành trước đây. Vì là diễn ca, nên không diễn dịch theo nguyên văn xuôi, nhưng với cố gắng tối đa, chúng tôi vẫn diễn thơ theo nguyên ý của bản gốc, ngoại trừ bất khả kháng không thể diễn thành thơ suông sè. Nói chung, nếu đọc nguyên-bản bằng văn xuôi, nhiều khi rườm rà trúc trắc vốn gồm những câu rời-rạc kết nối lại thành mỗi chương sách, thì thật khó mà tiếp-cận được với tư-tưởng của tiền-nhân. Cho nên chúng tôi cố-gắng diễn lại theo thể thơ, ngoại trừ buộc lòng phải dùng xen kẽ thể thơ cô-phong, thơ tự do, thơ xuôi, với mấy câu dài nhưng có yêu-vận, âm điệu, còn hầu hết là thể lục bát như những câu ca-dao vẫn truyền miệng thông thường. Nghĩ rằng như vậy có thể sẽ giúp quý vị dễ-dàng thoả mãn phần nào nhu-cầu tìm về nguồn mạch-khai trong Thánh-Kinh.

Trong sách này, các tên riêng ngoại ngữ chúng tôi không phiên âm tách vắn, nhưng đôi khi thêm dấu giọng cho dễ phát âm. Đôi khi có sự khác biệt giữa các bản dịch, hoặc các bản dịch giữ nguyên từ gốc không dịch, để cho rõ nghĩa hơn, chúng tôi ghi thêm nhận định trong những chú thích kèm theo. Khi diễn ca, chúng tôi dựa trên bản dịch của Nhóm Các Giờ Kinh Phụng Vụ, đối chiếu với bản của Cha Nguyễn Thế Thuấn (<https://vntaiwan.catholic.org.tw/vnbible2/tobyatoby14.htm>)

Xin chân-thành tri-ân các tác-giả mà chúng tôi đã tham-chiếu để hoàn-thành thi-tập DIỄM-CA này. Trong niềm giao-cảm, xin được chia sẻ với quý độc-giả tâm-tình hiệp-thông cầu nguyện qua những vần thơ mà chắc hẳn chưa được quý vị hài lòng, chúng tôi rất mong được quý vị niệm tình lượng-thứ.

Thứ Tư lễ Tro ngày 22-3-2023
Tác giả: Biển Đức Đỗ Quang Vinh

Chương 1

[1] Sách tự thuật của ông Tôbít kể.

Tô-bít là con của Tôbiên

là cháu ông Ananiên

chất ông Ađuên

cháu ba đời ông Gabaên

cháu bốn đời ông Raphaen

cháu năm đời ông Raguen

Tôbít thuộc chi tộc Neptali, dòng dõi ông Axien.

[2] Thời vua Ênêmétxa, xứ Átsua, Tôbít bị đem đi đày

rời khỏi Títbê, là thành bên trên Átxe lui về phía Tây,

thuộc miền Nam Kyđiô, miền Galilê Thượng, phía Bắc Phôgo.

Ông Tôbít bị lưu đày

[3] Tôi là Tôbít, nói đây

Cả đời tôi những ăn ngay ở hiền

Rộng tay làm phúc rất nhiều

Đồng bào, thân thích dạt phiêu đi đày

cùng tôi qua Ninivê từ đây

mà đến Átsua xứ này xa xôi,

Vì tình máu mủ giống nòi,

Tôi luôn đùm bọc chẳng đời nào quên.

[4] Lúc trẻ ở quê nhà Ítraen,

tộc Neptali cha tôi không còn gắn liền

với nhà David, với tổ tiên

với thành đô Gia-liêm,

là nơi tế lễ cho mọi tộc Ítraen.

Thành được xây cất dựng nên

Đền Thờ Chúa ngự tới muôn ngàn đời.

[5] Còn cha tôi và cả nhà Neptali

thì đến cúng thờ tế lễ con bê

đặt trên mọi đồi núi Galilê,

Con bê được làm tại Đan đem về

theo lệnh của Yorôbôam vua Ítraen ban hành.

[6] Theo chiếu chỉ ngàn đời, tôi đi một mình dự lễ

đến đền thánh Gia-liêm trong các dịp tế lễ thường niên,

mang theo hoa quả đầu mùa và tiền hào xu, (*)

phần mười súc vật và lông chiên xén ra lần đầu

(*) Chúng tôi theo bản dịch của Cha Thuấn viết: “mang theo tiền thường”.

Tiền 仙 = đồng xu, mười xu là một hào, là tiền vẫn thường dùng.

[7] Các vật ấy, tôi trao thầy tư tế
Con cái Aharôn, để dâng lễ tế đàn.
Phần mười lúa, rượu, dầu, vả, và những trái cây còn để lại,
Tôi dâng cho con cái Lêvi đang phục vụ tại Gialiêm.
Phần mười nữa, tôi nộp tiền mặt sáu năm liền
để hằng năm tôi chi tiêu tại Gia-liêm.
Tiền này cứ mỗi ba năm,
Tặng cho quả phụ bản hàn cô nhi,
Ngoại kiều bỏ xứ xa quê
đến đây cư ngụ cũng thì tặng cho,
y theo chiếu chỉ Môisê ban ra
y lời bà Đêbôra đã truyền
là mẹ tổ phụ Ananiên,
Còn tôi từ thuở ấu niên
Cha tôi mất sớm, lệnh truyền phải tuân.

[9] Khi tôi đến tuổi thành nhân,
Tôi bèn lấy vợ, người thân họ hàng.
Cũng nhờ kết hôn với nàng,
Chúng tôi có được một thằng con trai
Nó là tên gọi Tôbya

[10] Thời tôi lưu đày ở Átsua,
Tôi đã đi Ninivê tôi mua thực phẩm.
Thức ăn của dân ngoại bán,
Anh em dòng họ tôi vẫn cứ ăn.

[11-12] Còn tôi kiêng chẳng dám ăn,
Bởi tôi để hết tâm hồn nhớ Chúa

[13] Chúa cho tôi làm toại ý của nhà vua,
Vua Ênêmétxa tin dùng giao cho trọng trách,
Tôi đi Mêđi mua những gì vua thích, vua cần.

[14] Đến ngày vua lìa cõi trần
Hầu bao tôi chứa bạc cũng gần ngàn ký.
Tiền này tôi vẫn giữ kỹ
Dem gửi ông Gabaen, ở xứ Mêđi
Ông là anh em với ông Gápri.

[15] Vua Ênêmétxa chết đi,
Thái tử Sennakêrip lên ngôi trị vì,
Ông cắt mọi ngả dẫn vào Mêđi,
Thê là tôi không thể đến Mêđi.

[16] Thời vua cha đang trị vì,
Anh em dòng họ mỗi khi vận bị
Tôi từng bố thí rộng tay.

[17] Cho bánh ăn kẻ không may đói khát

Cho áo xống kẻ thiếu mặc trần truồng.
Đồng bào ai chết vất vương,
Xác thây bị thả sau tường Ninivê.
Khó khăn tôi cũng chẳng nề,
Tôi đem chôn cất chẳng hề gớm ghê.

[18] Hồi vua Sannakêrip trốn khỏi Giudê,
Những ai bị vua giết trên đường vua trở về
khi ông bị Vua Trời răn đe trừng phạt
về tội phạm thượng ông dám lộng ngôn.
Những nạn nhân ấy tôi cũng vui chôn chẳng bỏ.
Quả vậy, trong cơn lòi đình thịnh nộ,
Vua đã giết nhiều người dân ở Ítraen.
Tôi đi trộm xác nạn nhân.
Vua dò dẫm kiếm bao lần không ra,
Bởi vì ngoài bãi tha ma,
Tôi đem chôn họ, ai mà kiếm đâu?

[19] Nhà vua được kẻ đến tâu:
Chính tôi là kẻ đã đào mả chôn.
Vua lòng giết, tôi hoảng hồn,
Nên tôi trốn thoát, chẳng còn tăm hơi.

[20] Bao nhiêu tài sản mất rồi,
Kho vua không giữ không đòi sung công.
Cũng may còn vợ còn con:
Anna với Tôbya vẫn còn sống nhăn.

[21] Không đầy bốn mươi ngày sau,
Con vua giết bố, trốn vào rừng sâu.
Ở núi Ararat không lâu,
Shakhadôn bỗng đâu trở về,
Lên ngôi kế vị trị vì quốc gia.
Cho Akhica chăm lo tài chánh
Có toàn quyền quản trị hành chánh.
Mà Akhica là con của Ananiên, anh em tôi.

[22] Tôi được Akhica thương tôi bệnh vực,
Tôi bèn xuống Ninivê sống như lúc trước đây.
Quả vậy, thời các vua trước, những ngày tiền nhiệm,
Akhica được giao nhiều trách nhiệm trọng đại
Nào là quan đại chước tửu,
Nào là quan chương ấn quản bảo tài chánh,
Nào là quan thượng thư bộ hộ kiêm lãnh bộ lại,
Thời vua Sakhadôn chức quan của hắn lên tới đệ nhị.
Nó là cháu ruột của tôi
Gọi tôi bằng chú là người thân thương.

Chương 2

Ông Tôbít bị mù

[1] Khi Sakhadôn lên ngôi, tôi trở về nhà,
Vợ con tôi: Anna và Tôbya người ta trả lại.
Ngày lễ Ngũ Tuần, người ta dọn bữa, tiệc đãi ăn ngon.

[2] Bàn bày la liệt món ăn,
Tôi bảo: Tôbya, con mau đi ngay!
Tìm trong anh em lưu đày Ninivê
Có những kẻ nghèo hết lòng hướng về Thiên Chúa,
Con hãy dẫn họ về đây dùng bữa với cha!
Đi mau rồi về, cha ngồi nhà đợi con!

[3] Tôbya y lệnh, rồi trở về, “Thưa cha!
Có một đồng bào bị thất cổ chết, xác quăng ra ngoài chợ”

[4] Tôi bỏ ăn, chạy ra, cắt xác ấy vào một căn nhà nhỏ,
Chờ khi mặt trời lặn, tôi sẽ đem chôn.

[5] Về nhà tắm rửa, ăn bánh lòng còn ủ ê.

[6] Tôi khóc, nhớ lời ngôn sứ Amôt nói về Bêthen:
“Ta sẽ biến lễ lặt các người trở nên tang tóc,
Mọi bài hát của các người thành những khúc ai ca”

[7] Xác kia, trong ánh chiều tà,
Tôi ra đào huyệt, để mà đem chôn.

[8] Láng giềng thấy vậy, cười gằn:
“Đã bị lòng giết truy tầm trốn luôn.
Vậy mà còn cứ đem chôn,
Hắn không biết sợ, biết thân tội đồ!”

[9] Tôi về tắm rửa, rồi vô trong sân.
Mặt để trần, tôi ngủ bên vách tường ven sân,

[10] Không ngờ bên trên vách có đàn chim sẻ.
Phân chim nóng hổi rớt ngay khoé mắt tôi,
Thành ra có những vảy mại trong đôi con mắt.
Cầu thầy chạy thuốc mãi không hết,
Càng xúc thuốc, mắt nhìn chẳng biết những gì,
Càng ngày tôi càng loà đi
Trở thành mù hắc, bước đi lẫm lẫm.
Trong suốt bốn năm bị mù,
Anh em ai nấy chăm lo cho mình.
Hai năm liền, Akhica cấp dưỡng nhiệt tình
Rồi hắn mới bắt đầu hành trình Êlynai.

[11] Thời ấy, Anna vợ tôi miệt mài canh củi,
làm những việc của người phụ nữ.

[12] Nàng giao hàng cho chủ,
Họ trả tiền công đầy đủ, không sai.
Số là hôm ấy tháng hai (*), mồng bảy,
Nàng giao cho chủ tấm vải dệt xong,
Sau khi đã trả tiền công,
Chủ còn tặng một dê con đem về.

[13] Nàng vừa mới bước vào nhà,
Con dê cất tiếng vang nhà “be be”.
Thì tôi mới hỏi: đâu mà có dê?
Phải chăng bắt trộm đem về?
Mình không được trộm, trả đi đừng thèm!

[14] Nàng rằng: chủ thưởng cho thêm,
Để khao một bữa cho lên tinh thần.
Không tin, tôi bảo “chẳng cần
Trả đi cho chủ lần chân nữa sao?”

[15] Nàng rằng:
“Việc ông bố thí đâu nào?
Việc ông làm nghĩa ở đâu cả rồi?
Người ta tưởng thưởng chồng tôi,
Ông được đền đáp ai ai cũng tưởng.”

(*) Tháng Dystros theo lịch cổ đại Macedonia là tháng hai=>
https://en.wikipedia.org/wiki/Ancient_Macedonian_calendar

Order	Greek name(s)	Transliteration	Approximate modern month	Remarks
1	Δίος	Dios	October	
2	Ἀπελλαῖος	Apellaios	November	also a Dorian month – <i>Apellaion</i> was a Tenian month
3	Ἀϋδωναῖος or Ἀϋδναῖος	Audunaios or Audnaios	December	also a Cretan month
4	Περίτιος	Peritios	January	and festival of the month; Peritia
5	Δύστρος	Dystros	February	
6	Ξανδικός or Ξανθικός	Xandikos or Xanthikos	March	and festival of the month; Xanthika, purifying the army, Hesych
‡	Ξανδικός Ἐμβόλιμος	Xandikos Embolimos	‡	intercalated 6 times over a 19 year cycle
7	Ἀρτεμίσιος or Ἀρταμίτιος	Artemisios or Artamitios	April	also a Spartan, Rhodian, and Epidaurian month – <i>Artemisíon</i> was an Ionic month
8	Δαίσιος	Daisios	May	
9	Πάνημος or Πάναμος	Panēmos or Panamos	June	also an Epidaurian, Miletian, Samian, and Corinthian month
10	Λόιος	Lōios	July	Ὅμολλόιος, <i>Homolōios</i> , was an Aetolian, Boeotian and Thessalian month
11	Γορπιαῖος	Gorpaaios	August	
12	Ὑπερβερεταῖος	Hyperberetaios	September	<i>Hyperberetos</i> was a Cretan month
‡	Ὑπερβερεταῖος Ἐμβόλιμος	Hyperberetaios Embolimos	‡	intercalated only once over a 19 year cycle

‡ Months marked with a double-dagger and including the word "Embolimos" were used only occasionally, for intercalation, as noted in the remarks

Chương 3

[1] Ưu phiền tràn ngập tâm hồn,
Tôi rên kêu khóc, thở than nguyện cầu:

[2] Con thờ lạy Chúa, muôn tâu,
Ngài hằng chính trực dạt dào từ nhân.
Chính Ngài xét xử thế gian,
Ngài là Chân Lý, thập phần chí công.

[3] Nay xin Chúa mở rộng lòng,
Xin đừng chấp tội, con trông cậy Ngài.
Đường con ngu dại miệt mài,
Cha ông con đã bỏ Ngài chẳng theo.

[4] Bất tuân thánh chỉ, tín điều,
Cho nên Ngài đã bỏ quên chẳng nhìn.
Để cho giặc cướp nhận chìm
Tù đầy chết chóc, chúng xem nhạo cười.
Chúng con phân tán khắp nơi,
Xa nhau, chia rẽ, nói lời khác nhau.

[5] Vâng, lạy Chúa, muôn tâu!
Lời Ngài phán quyết biết bao chân tình!
Lệnh Ngài con chẳng thi hành,
Đường Ngài con tách, Ngài đành buông con.

[6] Con vâng ý Chúa chí nhân,
Xin đừng sinh khí cho con lìa đời,
Con không đáng sống, Ngài ơi!
Phải về lòng đất kiếp đời bụi tro.
Xin đừng ngoảnh mặt làm ngơ,
Để con phải sống vất vả thế này!
Khổ đau, nhục mạ đắng cay,
Làm sao chịu được, xin Ngài giúp con!

Cô Xara

[7] Cũng hôm ấy, tại xứ Mêđi ở Ecbatana,
Ông Raguen có con gái là Sara,
Cô bị tên tớ gái của cha nhục mạ.

[8] Cha cô gả cho bảy người chồng,
Nhưng trước khi chồng động phòng
Họ bị ác quỷ Átmôđê giết không còn ai.
Con tớ gái mắng cô thế này:
“Đồ sát phu! Kẻ đang tay giết chồng!
Sao cô có bảy đời chồng,
Mà không được đội tên chồng đầy thôi?”

[9] Sao cô hành hạ chúng tôi?
Chỉ vì chồng chết than ôi nhân tiên!
Xéo đi theo mấy ông liên,
Còn con cái chị, tôi nguyên chẳng trông.

[10] Sara tức tưởi khóc ròng,
Lên lầu thất cổ tính hồng quyền sinh.
Chợt cô cân nhắc trọng khinh
Một mình thì chớ, cha mình thì sao?
Người ta đàm tiếu xì xào,
Để con tự tử, khổ nào lường đây?
Tuổi già phải sống lắt lay,
Chết đi mang nỗi dứt dây khôn lường.
Dừng tay, xin Chúa xót thương.
Cho mình được chết bình thường như ai.
Không quyền sinh, tiếng để đời,
Những lời nhục mạ hết rồi từ nay.

[11] Hường ra cửa sổ, dang tay,
Thì thầm với Chúa “Xin Ngài thương con,
Vinh danh Thiên Chúa từ nhân!
Công trình Chúa dựng vô ngần tuyệt luân!
Hãy cùng cất tiếng hân hoan!
Hãy ca tụng Chúa tới muôn muôn đời!

[12-13] Nay con ngược mắt xin Ngài,
Cho con thoát chốn lưu đầy trần gian.
Những lời nhục mạ rửa con,
Những lời bêu riếu không còn phải nghe.

[14] Lạy Chúa,
Ngài biết con chuyện phòng the trong trắng,
Con không hề vướng dáng nam nhân.

[15] Không làm ô nhục bản thân,
Nhục cha con chốn nấu thân lưu đầy.
Cha con chỉ có con đây,
Không còn ai khác tiếp tay kế thừa.
Không còn thân thích nữa cơ,
Buộc con phải sống để mà thành hôn.
Đời con đã mất bảy chồng,
Không còn muốn sống, con hồng mong chi?
Chúa không ưng con chết đi,
Thì con xin kể Ngài nghe nỗi lòng.”

[16] Tôbít và Sara vừa cầu nguyện xong,
Hai người được Chúa đoái trông nhậm lời.

[17] Thiên sứ Raphaen được sai đến chữa
Chúa cho cả hai được thỏa lời van.

Ông Tôbít hết luôn vảy mắt,
Cô Sara với Tôbya thành gia thất bên nhau.
Cô Sa ra từ ngày hôm ấy về sau
Ác quỷ Átmôđê chẳng tài nào hại cô.
Quả là như thế, chỉ có Tôbya
Mới có quyền cưới hỏi Sara.
Rời sân, Tôbit vào nhà
Trên lầu đi xuống chính là Sara.

Con vâng ý Chúa chí nhân,
Xin đừng sinh khí cho con lìa đời,
Con không đáng sống, Ngài ơi!
Phải về lòng đất kiếp đời bụi tro.
Xin đừng ngoảnh mặt làm ngơ,
Để con phải sống vất vơ thế này!
Khổ đau, nhục mạ đắng cay,
Làm sao chịu được, xin Ngài giúp con!

(Ông Tôbít cầu nguyện)

Chương 4

Câu Tôbya

[1-2] Ông Tôbít sức nhớ còn một số bạc
Đã gửi ông Gabaen ở Raphès tại Mêdi.
Ông nghĩ bụng phải cho Tôbia biết
trước khi mình chết là đời.

[3] Ông gọi Tôbia vào, rồi ông dặn:
“Cha chết đi, con hãy chôn cất tử tế!
Mẹ còn ở lại, con chớ bỏ quên!
Đừng làm cho mẹ ưu phiền,
Trông nom chăm sóc mẹ hiền sống lâu!

[4] Mẹ con mang nặng đẻ đau,
Nắng mưa sương gió dãi dầu long đong.
Theo cha, rồi mẹ mệnh chung,
Bên cha, con để cùng chung mộ phần.

[5] Ngày đêm nhớ Chúa khoan nhân
Con đừng phạm tội bất tuân lệnh Người!
Thực thi công chính không ngại,
Gặp đường bất chính, hãy rời tránh xa!

[6] Không theo những kẻ gian tà,
Ở hiền chân thật ắt là thành công!

[7] Khi làm phúc hãy rộng lòng!
So đo tính toán thật không ích gì!
Thấy kẻ nghèo, chớ ngoảnh đi!
Chúa sẽ làm ngơ mỗi khi con cần.

[8] Cho đi con chớ nhắc cân,
Ít nhiều bố thí chẳng cần đắn đo
Có ít thì cũng cứ cho,
Con đừng ngại ít miễn là từ tâm.

[9-11] Ấy là bỏ ông, lúc cần mai sau.
Có ngày túng quẫn biết đâu?
Vốn con Chúa vẫn trông vào cứu con.
Việc con làm nghĩa thi ân,
Là dâng lễ quý lên nhan thánh Người.
Chúa không bao giờ bỏ rơi,
Để con vào chốn đời đời tối tăm.

[12] Tránh xa mọi thứ tà dâm
Hãy lấy người trong họ làm hôn nhân!
Không lấy người xuất thân dòng họ,

Bởi chúng ta là con cái hàng ngôn sứ.
Tổ tiên ta từ Noê, Ápraham, Isaac, đến cả Giacóp
thầy đều lấy vợ trong cùng một dòng tộc.
Con cháu được Chúa đoái thương chúc phúc
Dòng dõi được ban cơ nghiệp là đất hứa.

[13] Hãy thương yêu nâng đỡ anh em,
Trai gái trong cùng dân tộc con,
Đừng coi rẻ chúng mà không kết hôn với họ!
Bởi vì kiêu ngạo sinh ra đồ vỡ bất hoà.
Lười biếng sinh ra nghèo mạt
Ở dung là mẹ của đói khát.

[14] Thợ làm mong trả công liền
Trả ngay cho họ chớ ghì qua đêm.
Con làm tội tở Chúa con,
Người hằng bội trả công con đã làm.
Cách ăn thói ở việc làm
Giữ gìn gia giáo để tâm thực hành.

[15] Điều gì không thích cho mình
Đừng làm như vậy bất bình người ta!
Quán rượu con chớ là cà,
Say sưa chè chén dễ sa ngã liền!

[16] Kẻ nghèo chẳng có bạc tiền,
Chia cơm sẻ áo chẳng nên ngại ngần!
Của dư thì hãy thi ân
Con đừng ngấm nghĩ hãy còn so đo!

[17] Người hiền trên mộ, bàn thờ,
Thức ăn lễ vật cứ là phủ phê,
Còn người tội lỗi đáng chê
Thì con chớ để ê hề, uống công!

[18] Hãy tìm học hỏi người khôn,
Lời khuyên của họ giúp con vào đời.

[19] Bất kỳ mọi lúc mọi nơi
Ngôi ca Thiên Chúa không ngại bao giờ.
Xin Người dẫn dắt chỉ cho
đường ngay nẻo chính bước cho vững vàng
Xét suy phải có khả năng
Tinh khôn không thể sánh bằng Chúa đâu!
Phải nhờ có Chúa dẫn đầu
Chính Người ném xuống vực sâu nếu cần.
Lời cha dạy bảo khuyên răn
Con nên tạc dạ chớ nên lơ là!”

[20] Giờ con ghi nhớ lời cha
Số bạc cha gửi ông Gabaen là ba trăm ký
Ông là anh em ông Gabri, tại Raghès xứ Mêđi.

[21] Đừng sợ cảnh không còn chi, nghèo khó,
Trong tay con vẫn còn có nhiều của.
Con hãy biết kính sợ Thiên Chúa của con
Tránh xa đường kẻ bất nhân
Theo đường ngay chính sống gần Chúa luôn!

Ông Tobít chúc lành cho Tôbya lên đường

Tôbya hơ lửa tim gan cá trong đêm tân hôn
Ác quỷ chạy trốn bị thiên sứ Raphaen giết

Chương 5

Người bạn đồng hành

[1] Tôbia thưa với cha rằng:
“Những gì cha dạy, xin vâng tuân lời.

[2] Nhưng sao con lấy được bạc ở nơi ông đó?
Con và ông ta chẳng có biết nhau.
Có gì làm tin ông ấy mới trao?
Mà đường đi Mêđi con nào đã rõ?

[3] Tôbít bảo: “cha có văn tự,
Ông ký một bản cha giữ làm bằng.
Bản kia ông ấy kèm trong số bạc.
Đã hai chục năm ông cất giữ giữ.
Hãy tìm người tin cẩn đi cùng với con.
Ta sẽ trả trước tiền công anh ta,
Rồi mới đi đến nhà ông ấy.”

[2] Tôbia tìm người thạo đường đến đấy.
Cậu gặp một người trông hãy còn trẻ
Đó là thiên sứ Raphaen mà cậu chẳng thể nào biết.

[3-8] Cậu và anh ta đối đáp:
- Bác người gốc gác ở đâu?
- Tôi là con cái Ítraen,
Anh em của cậu, đi xin việc làm.
- Đường đi Mêđi, bác tìm được chẳng?
- Tôi thành thạo, đã từng đến đó.
Nhà ông Gabaen, tôi đã trọ ở đó
Ông cũng là anh em, ngụ tại Raghét ở Mêđi.
Từ Echatana đến Mêđi, phải đi hai ngày,
Xa như thế là vì miền núi phải đi đường dài.
- Vậy bác đợi một chút, tôi về cho cha tôi hay!
Tôi cần bác đi cùng và tôi trả công bác ngay.
- Được, nhưng đừng đi lâu, tôi chờ ở đây.

[9] Tôbya vội về cho cha hay.
Hai cha con bàn bạc với nhau ngay:
- Thưa Cha, người con tìm không ai xa mấy
Cũng thuộc hàng con cái Ítraen.
- Gọi vào đây cho cha hỏi han!

Hỏi người ấy về họ hàng chi tộc,
Xem người ấy có đáng tin cậy không nào?
[10-14] Tôbya ra gọi: “Bác ơi! Cha tôi mời bác vào!”
Người dẫn đường và ông Tôbít bắt đầu trò chuyện:

- Chào ngài! Chúc ngài vui vẻ!
- Cảnh tôi đây còn gì mà vui vẻ!
Tôi như kẻ mù loà không thể thấy gì,
Không còn thấy ánh quang huy bầu trời,
Như bị chôn sống với người đã chết,
Nghe tiếng người ta mà chẳng biết là ai.
- Hãy vững lòng! Thiên Chúa sắp chữa ngài khỏi rồi!
- Bác có thể dẫn đường đi Mêđi cho Tôbia con tôi?
Tôi sẽ trả công cho bác, bác biết tôi sòng phẳng.
- Được chứ! Chẳng đường nào mà tôi chẳng biết cả.
Tôi từng đi Mêđi, qua cánh đồng núi non và đường sá
Tôi thành thạo xứ này, tôi biết hết cả.
- Nay bác! Bác họ nào, chi nào, bác có thể cho hay?
Thực ra tôi muốn biết bác là con ai?
Tên bác là gì tôi chưa được hay?
- Tôi là Azarya, con ông Ananya cả, cũng là anh em của ngài.
- Chúc bác mạnh khoẻ phúc đức dư đầy luôn luôn!
Tôi tò mò về lai lịch bác. Xin bác đừng buồn!
Hoá ra ta cũng bà con!
Con dòng quý tộc chi tôn tốt lành!
Tôi biết Ananya và Nathan hai con của Sêmêkya cả.
Họ cùng đi châu lễ với tôi ở Gialiêm.
Bác có những anh em đạo hạnh, hiền lành thật!
Một lần nữa, chúc mừng bác!

[15-17] Hai người vẫn chưa dứt chuyện trò.

- Tôi xin trả công bác mỗi ngày một quan
Thêm chi phí cho bác cũng như cho Tôbia con tôi.
- Đừng sợ! Tôi sẽ đi với cậu con của ngài,
Ra đi an lành mà về cũng thanh thoi an lành.
Vì chung đường sá cũng rất an ninh.
- Xin Chúa chúc lành cho bác!

Tôbia, con ơi! Sửa soạn lên đường với bác!
Xin Chúa gìn giữ hai anh em đi về tới chốn tới nơi,
Cầu xin thiên sứ của Người,
Cùng đi phù hộ tới nơi an bình!

[18] Anna, trách ông Tôbít, khóc oà”
“Sao ông sai nó đi đường xa?
Ngày ngày nó quanh quẩn bên ta

Như gậy chống đỡ cho ta tuổi già.

[19-20] Tiền bạc dầu chắt đầy nhà,
Cũng như rác rưởi có là chi đâu?
Chúa cho ta được sống bên nhau
Đã là quá đủ còn cầu nữa ư?

[21] Ông chồng mới nói với bà:
“Bà đừng lo lắng, nó về với ta.
Mất bà sẽ thấy Tôbya,
Con mình nó sẽ về nhà bình an.”

[22] Thôi, đừng nghĩ vẩn mình à!
Thiên thần bản mệnh luôn là cứu tinh.
Giữ gìn nó suốt hành trình,
Nó về mạnh khỏe an bình mình ơi!

[23] Mất bà liền hết lệ rơi,
Yên tâm, trông cậy Chúa Trời đoái thương.

Thiên sứ Raphaelen dẫn đường cho Tôbya

Chương 6

Con cá

[1] Cậu nhỏ đã ra đi. Có sứ thần dẫn qua mọi nẻo
Cả con chó cũng lẻo đẹo theo cùng
Đêm thứ nhất, họ qua đêm bên bờ sông Tigra.

[2] Cậu xuống rửa chân trên sân Tigra,
thì một con cá lớn nhảy lên khỏi nước, vọt ra.
Nó muốn tấp nuốt bàn chân, cậu la hoảng hốt.

[3] Thiên sứ bảo: “Chộp lấy cá, nắm cho chắc!
Cậu bắt được, và bắt lên bờ.

[4] Thiên sứ lại bảo: “Hãy mổ bụng ra!
Giữ lấy mật, tim, gan! Nó là thuốc quý!

[5] Cậu y lệnh, cắt một phần nướng vì để ăn,
Phần kia còn lại cậu đem ướp muối.

[6] Cả hai lại lên đường đi tiếp cho đến khi gần tới Mêđi.

[7] Bấy giờ cậu hỏi thiên sứ:
“Này anh Azaria!
Tim gan mật cá làm ra thuốc gì?

[8] Thiên sứ bảo:
“Bất kỳ đàn ông hay đàn bà bị quỷ thần ám nhập
Nếu đem tim gan cá xông khói trước mặt người ấy,
Thì từ rày về sau ma quỷ ám khí biến luôn chẳng thấy.

[9] Còn người nào có vảy trong mắt,
Đem mật cá xức chỗ có sẹo trắng,
rồi thổi vào mắt, thì mắt sẽ lành.

[10-11] Khi tới Mêđi gần tới Echatana,
Raphaen bảo cậu: “Em Tôbya!
Đêm nay ta sẽ trọ nhà ông Raguen,
Ông này là bà con của em
Ông có cô con gái tên Sara.

[12] Ông không có con trai, chỉ có Sara độc nhất.
Em là bà con thân cận nhất,
Em đủ tư cách cưới nàng thành gia thất,
Em sẽ thừa kế cha cô mà hưởng tài sản.
Cô bé rất đảm đang, can đảm, xinh xắn.

[13] Hãy nghe tôi, em có quyền lấy nàng.

Tôi nay, tôi sẽ gặp cha cô xin nàng cho em.
Khi trở về Raphhès, ta sẽ làm lễ hôn nhân.
Tôi nghĩ ông Raguen không thể ngại ngần
Ông không thể gả cho ai khác hơn
Vì em là bà con trong họ
Em có quyền ưu tiên để ông gả cho em
Vậy nghe tôi đi! Ta sẽ bàn về cô ấy đêm hôm nay.”
Ta sẽ hỏi xin cô ấy ngay cho em,
Khi về Raghès, ta sẽ đem cô theo về nhà em.

[14] Cậu Tôbia trả lời Raphaen:
“Anh Azarya à! Nghe đồn cô đã có bảy người chồng,
Họ đều chết cả ban đêm ngay trong phòng hoa chúc.
Khi họ vào thì họ đã chết bất đắc kỳ tử
Em cũng nghe nói quỷ đã giết họ.

[15] Cho nên, em sợ hãi lắm
Với nàng thì chẳng làm sao,
Em gần cô ấy, ắt vào âm ti.
Một khi em đã chết đi,
Mẹ cha đau khổ cũng đi xuống mồ.
Em là con một trong nhà,
Lấy ai chôn cất mẹ cha em nào?

[16] Raphaen bảo:
"Không nhớ cha em dạy sao?"
Ông dạy em phải lấy người nào trong họ,
Em đừng đếm xỉa đến con quỷ đó!
Tôi biết đêm nay ông gả nàng cho em làm vợ.
Em hãy cứ lấy đi!

[17] Khi nhập phòng hoa chúc,
Tim gan cá, em lấy mỗi thứ một chút
Đặt trên than đốt trong lư hương
Quỷ ngửi mùi hương toả ra
Quỷ sẽ trốn biệt không còn la cà luân quần.

[18] Trước khi gần gũi với nhau,
cả hai đứng lên nguyện cầu kêu van
xin Chúa đoái thương ban ơn cứu độ.
Đừng sợ! Vì cô được tiền định làm vợ của em.
Chính em phải cứu lấy nàng,
Nàng về chung sống có chồng ở bên,
Rồi nàng sẽ sinh con, vui vẻ
Chúng sẽ như thể anh em của em.

[19] Nghe lời thiên sứ Raphaen,
Biết Sara là chị em họ nhà cha của mình,
Tôbia càng đem lòng trù mến
Cả hai cùng gần bó mật thiết bên nhau.

Chương 7

Ông Raguen

[1] Vào tới Ecbatana, Tôbia nói với thiên sứ Raphaen:

“Anh Azarya ơi, anh dẫn em thẳng tới nhà Raguen,
Ông là anh em chúng ta.
Raphaen dẫn cậu vào nhà Raguen
Thấy ông đang ngồi ở cửa sân
Hai bên chào hỏi gặp nhau mừng rỡ
Rồi ông Raguen dẫn họ vào trong.

[2] Ông nói với bà Edna, vợ ông:

“Cậu này sao giống Tôbit anh tôi, trợn không thể lẫn!

[3-5] Bà Edna và họ đối đáp

- Anh em từ đâu đến?

- Chúng tôi là con cái Neptali

Chúng tôi đã bị đày ở Ninivê

- Vậy anh em có biết ông Tôbit?

Ông ấy là bà con với chúng tôi.

- Dạ, chúng tôi biết lắm.

- Ông ấy vẫn mạnh khỏe?

- Cám ơn bà, ông ấy hiện vẫn mạnh khỏe.

Tôbia liền tiếp lời: “Ngài là cha tôi đó!”

[6] Ông Raguen bèn nhảy tới ôm hôn cậu và cứ oà khóc.

Miệng vừa mếu máo vừa nói:

“Cháu thật có phúc!

Cháu được một người cha rất tốt lành.

Khốn thay, hay làm phúc bố thí mà lại thông manh mù loà!

Ông lại bá cổ Tôbia mà khóc lóc.

[7] Bà Edna, vợ ông, cũng khóc Tôbit,

Cả cô gái Sara cũng thút thít khóc thương.

[8] Ông hạ một con cừu trong chuồng

Nồng nhiệt đãi họ để thương dường nào!

[9] Tắm rửa xong, họ vào dùng bữa.

Bấy giờ Tôbia nói với Raphaen:

“Anh Azarya xin ông Raguen gả em cho tôi,

Cô Sara là em tôi đó mà!

[10-11] Ông Raguen nghe thấy, quay ra bảo cháu:

“Cháu cứ ăn uống qua đêm cho thoải mái!

Ngoài cháu ra, không ai có quyền lấy Sara,

Mà bác cũng chẳng có quyền gả nó cho ai khác.

Bởi cháu là bà con thân cận nhất với bác.

Bây giờ, bác cũng nói thật cho cháu biết:
Sara nó cũng có bảy đời chồng, nhưng đều chết hết,
Chết ngay trong đêm chồng vừa bước vào phòng.
Họ cũng đều là đồng bào ta!
Cháu cứ vui vẻ mà ăn uống,
Chúa sẽ xếp đặt cho chúng con nha!

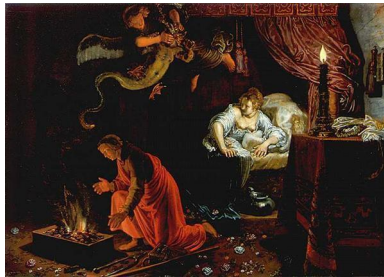
[12] Tôbia thưa:
“Cháu sẽ không ăn uống, nếu việc của cháu vẫn là chưa xong.
Ông Raguen mới quyết ngay rằng:
“Thôi được! Chiều theo phán quyết Môsê, bác không trừ trừ,
Bác gả Sara cho cháu!
Duyên Trời định, cháu đem đi!
Em cháu đó! Từ nay, cháu là anh nó, nó là em cháu.
Chúa trên trời sẽ cho chúng con may mắn đêm nay,
Chúa thương ban phúc dư đầy,
Người thương những kẻ ăn ngay ở hiền!

[13] Đoạn ông gọi Sara lại gần,
Ông cầm tay cô trao nàng cho cậu.
“Cháu đem nó đi theo lẽ luật phán rõ,
Luật Môsê đã dạy, từ nay nó là vợ của con.
Con nhận lấy mà dẫn nó về nhà cha con!
Nguyện xin Thiên Chúa từ nhân
Dẫn đưa hai cháu bình an đi đường!”

[14] Ông lại gọi bà Edna, mẹ nàng, đem giấy,
Ông viết hôn thú, xác nhận gả con gái cho cậu,
Ông làm đúng luật Môsê,
Xong rồi, tất cả đề huề cùng ăn.

[15-17] Ông Raguen lại gọi vợ căn dặn:
“Mình lo dọn một phòng rồi dẫn con vào!
Bà y lệnh, dẫn con vào oà khóc:
“Hãy trông cậy phó thác cho Chúa!
Chúa không để con buồn phiền nữa.
Ngài lau nước mắt cho con
Ngài gieo hy vọng đầy tràn hồn con!”

Rồi khép cửa phòng
Bà lững thững tay buông thông đi ra

Chương 8

Đào huyết

[1] Ăn uống xong, tiễn chân Tôbya,
người ta dẫn anh ta vào phòng.

[2] Nhớ lời Raphaen, Tôbya rút trong túi áo,
gan và tim cá đem theo
đặt trên than đốt hương.

[3] Mùi cá xông lên vô cùng nồng nặc
làm ngạt con quỷ, chạy biến
nó chạy lên mãi đến miệt Ai-Cập.
Raphaen đuổi theo chặn nó lại,
Lập tức ngài trói nó lại tại đó.

[4] Khi thân nhân đã rời buồng,
Tôbia trỗi dậy khỏi giường gọi vợ:
“Đứng lên, hãy cầu xin Chúa phù hộ chúng ta!

[5] Cả hai đứng dậy thiết tha nguyện cầu.
Tôbia bắt đầu cầu xin:
“Lạy Thiên Chúa của tổ tiên chúng con,
Chúc tụng danh Chúa đến muôn muôn đời!

[6] Chính Ngài dựng Ađam, và Evà nên đôi hạnh phúc
Bà là người vợ trợ giúp làm sức chống chọi.
Để từ đó sinh ra dòng dõi loài người.
Lời Ngài truyền dạy để đời:
‘Con người phải sống có đôi,
Độc thân không tốt, Ta thời dựng thêm
Một người giống nó ở bên
Cùng nhau trợ lực vững bền bất phân.’

[7] Và nay không phải tà dâm,
mà con lấy em làm vợ con,
nhưng vì lòng con chân thành,
Xin Chúa hãy rủ tình đoái thương
Cho chúng con chung sống yêu thương đến già.”

[8-9] Cả hai cùng cất tiếng: “Amen! Amen!”
Rồi chợ mắt nhau đêm giấc nồng.

[10] Đang đêm, ông Raguen trỗi dậy, cùng gia nhân
Ra ngoài đào huyết, ông phân trần:
“Nó mà chết, sẽ có tiếng đồn bêu riếu.”

[11-12] Đào xong, ông gọi vợ đến mà nói:
“Minh sai một tớ gái bảo nó

Vào ngó xem cậu ấy có còn không?
Rủi cậu chết, thì ta chôn cất ngay,
Không để cho một ai hay cả!”

[13] Tớ gái đi, thấp đèn, khế mở cửa,
Ngó thấy hai vợ chồng vẫn ngủ say chưa thức giấc.

[14] Nó trở ra cho hay lập tức:
“Cậu vẫn sống, không có bất hạnh đâu.”

[15] Họ bèn cất lời chúc tụng nguyện cầu:
“Lạy Chúa, muôn tâu,
Danh Ngài cả sáng dài lâu muôn đời!
Tạ ơn Chúa, chúng con dâng lời thuần khiết,
Hỡi muôn loài, hãy dâng lời tha thiết
Chúc tụng Thiên Chúa cho đến muôn đời!”

[16] Chúc tụng Ngài, đã cho lòng tôi phơi phới,
Đã không xảy ra điều chúng tôi lo ngại!
Ngài đã xử với chúng tôi theo lòng từ ái vô biên.

[17] Chúc tụng Thiên Chúa nhân hiền!
Ngài cho hai đứa con một này niềm hoan lạc,
Xin cho chúng sống yêu thương viên mãn hôn nhân.

[18] Rồi ông sai các gia nhân
Lấp ngay huyết mộ khi đêm chửa tàn.

[19] Ông bảo vợ làm nhiều bánh,
Ông ra đàn vật, lựa những con khoẻ mạnh,
bốn con cừu, hai con bò,
ngả ra đãi tiệc để cho vui nhà.

[20] Rồi ông gọi, dặn Tôbya”
Trong hai tuần lễ, không được ra khỏi nhà,
Con ở lại nhà cha,
Ăn uống với cha,
Con làm cho Sara hoan hỷ
Bổ những ngày con gái cha đau khổ ê chề.

[21] Lấy nửa tài sản của cha từ bây giờ,
Rồi hãy trở về nhà bình an!
Còn phân nửa kia, cũng sẽ thuộc về con
Khi cha mẹ con đây sẽ ra đi không còn sống nữa.
Hãy vững lòng, trông cậy Chúa!
Cha của Sara là cha của con
Mẹ của Sara là mẹ của con.
Mãi mãi cha mẹ vẫn ở bên con và em con.
Con hãy vững lòng, nghe con!

Chương 9

Hôn lễ

[1-3] Tôbya gọi Raphaen lại mà nhắc:
“Anh Azaria! nhờ anh đem theo hai lạc đà và bốn gia nhân
Anh đi Raghès đến nhà ông Gabaen giùm em,
Anh trao văn tự cho ông để đem bạc về đây
Và mời ông đi với anh đến dự tiệc cưới ngay.

[4] Cha em tính từng ngày, chắc anh cũng rõ,
Trễ ngày nào là cha em buồn khổ.
Ông Raghès đã thề hứa mình chẳng thể bỏ qua.

[5] Raphaen đã làm theo, đi Mêđi, gặp ông Gabaen,
Trao văn tự và cho hay Tôbya đã lấy con gái ông Raguen.
Ông Gabaen trời dậy, lấy bạc ra đếm xem cho đủ,
túi bạc còn cả ấn niêm,
ông trao lại cho Raphaen.
Đoạn họ chất lên lưng lạc đà rồi cùng về ngay.

[6] Vào nhà ông Raguen, họ đã thấy Tôbya nơi bàn tiệc.
Tôbia đứng lên vội chạy ra đón tiếp.
Ông Gabaen mếu máo chúc phúc tỏ ra khôn xiết vui mừng:
Ôi, con yêu quý, tốt lành của người cha rộng lòng nhân đức!
Xin Chúa ban cho nhà này ơn phúc tràn đầy,
Cho con, cho vợ con và cho cha mẹ vợ con đây!
Chúc tụng Thiên Chúa cho tôi được đến nơi này gặp con
Cháu Tôbia, con của Tôbít, anh em bà con của tôi
Hai cha con giống nhau trọn không lẫn, không đời nào quên.

Chương 10

Cha mẹ mong chờ con về

[1] Trong thời gian ấy, ông Tôbít tính nhẩm
mất bao nhiêu ngày, ngày đi lẫn ngày về.
Bây giờ đã mãn hạn, vẫn chưa thấy con về.

[2] Hay họ giữ con ông ở lại không cho về biết đâu!
Hoặc ông Gabaen đã chết, nên không có người nào trao bạc?

[3] Ông đâm ra phờ phạc râu rĩ

[4] Bà vợ Anna thì than thở, khó thương:
“Con tôi đã chết, hết đường về rồi!

[5] Khốn khổ cho mẹ, con ơi!
“Con là ánh sáng cho đôi mắt mẹ,
Thế mà mẹ lại để con đi!”

[6] Ông Tôbít trấn an tức thì:
“Mình đừng nghĩ quẩn, nín đi!
Con mình mạnh khoẻ chẳng gì đáng lo.
Dẫn đường là anh em ta,
Là người tin cậy đâu xa lạ gì!
Đừng lo lắng nữa làm chi!
Chóng chày nó sẽ trở về với ta!”

[7] Bà nói: “Ông im đi mà!
Đừng lừa tôi nữa, con ta chết rồi!”
Ngày ngày ra ngóng xem ai
Có phải con mình về đây với bà?
Rồi bà chồm dậy đi ra
Chiều buông bà mới về nhà gặp ông.
Cả đêm than thở khóc ròng
Chẳng cho ai ngủ, chẳng còn tin ai.

[8] Hết bốn mươi ngày tiệc cưới,
Nhu đã thề sống chết ở với con gái của ông
Tôbia đến bên ông mà nói:
“Xin cha cho con về với cha con.
Con đã thừa rồi tình cảnh cha con,
Con van xin cha cho phép con đi về.

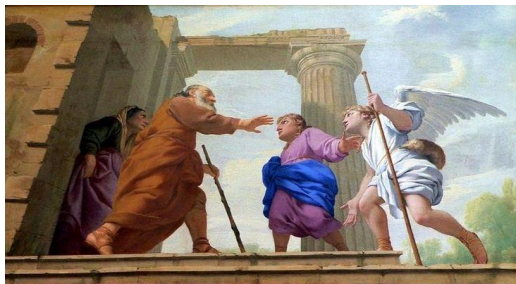
[9] Ông rằng con ở lại đây chẳng hề chi hết
Cha sai người đem tin đến cho cha con biết.
Tôbya nài nỉ miết:
“Không được, cha mẹ con sốt ruột, buồn khôn xiết!”

[10] Ông Raguen đành chiều theo ý kiến Tôbya
Ông trao cho cậu con gái Sara cùng nửa tài sản trong nhà
Từ tôi trai, tớ gái, bò, cừu, lừa, lạc đà
Đến y phục, tiền bạc và đồ đạc.
Ông để họ vui vẻ phấn chấn đi về.
Tiễn chân cậu, ông già từ, chúc lành:
“Chúc con đi an bình mạnh giỏi!
Xin Chúa cho các con vươn tới thành công!
Cho cha được nhìn các con lúc lâm chung!

[12] Quay qua Sara, ông dặn con rằng:
“Con về nhà chồng, nghe con
Từ nay cha mẹ chồng là cha mẹ con,
Cũng như cha mẹ ruột của con.
Thôi, con đi bình an!
Bao lâu còn sống, cha mong được nghe tiếng tốt về con.”
Ông chào từ biệt, tiễn chân ông ôm hôn các con.

[13] Tiếp lời ông, bà Anna nói với Tôbya:
“Này con, con cũng là bà con yêu quý,
Xin Chúa cho các con được trở lại đây,
trước khi mẹ xuôi tay nhắm mắt.
Mẹ giao phó con gái mẹ cho con
Con đừng làm cho nó phải âu sầu buồn tủi.
Con hãy đi bình an!
Từ nay, mẹ là mẹ của con,
Sara là em gái của con.
Cầu mong chúng ta được sống yên hàn!”
Đoạn, bà ôm hôn hai người,
Bà tiễn chân họ lên đường bình an.

[14] Thế là Tôbya đã rời nhà ông Raguen,
Cậu ra đi phấn chấn hân hoan,
Ngợi khen Thiên Chúa, Vua muôn muôn loài.
Chúa cho hành trình thuận xuôi,
Chúa ban hạnh phúc một đời ấm êm.
Ông Raguen chúc thêm:
“Chúc con ăn ở nhân hiền
Thờ cha kính mẹ, Chúa liền thưởng công!”

Ông Tôbít và bà Anna mừng đón con
Tôbya trở về cùng với Raphaen

Chương 11

Chữa mắt ông Tôbít

[1-3] Khi họ gần tới Kaisêrin, đối diện Ninivê,
Thiên sứ Raphaen bảo Tôbya:
“Cậu đã biết tình cảnh ông cụ ở nhà ra sao.
Vậy hãy vượt lên trước vợ cậu để vào dọn dẹp
trước khi những người kia đến kịp!

[4-6] Hai người đồng hành cho kịp đi gấp,
Raphaen nhắc cậu đem theo mật con cá.
Theo sau Tôbya và thiên sứ có cả con chó
[5-6] Nhìn đường Tôbya sẽ về, bà Anna cứ dõi trông
Chợt thấy con mình đang đi tới, bà gọi chồng:
“Đang tới kìa, thấy người đồng hành và cả con ông.

[7-8] Trước khi cậu vào phòng của cha,
Raphaen đã nói với Tôbya:
“Mắt cha em sẽ mở ra,
Hãy đắp mật cá vào mắt cha em ngay!
Thuốc sẽ làm các vảy mại bong ra ngay.
Cha em sẽ lại thấy được ánh sáng như ban ngày.”

[9] Bà Anna chạy lại ôm choàng cổ con nói ngay:
“Mẹ nhìn thấy con về đây,
Chết ngay cũng được, mẹ nay sẵn lòng.”
Rồi bà cảm động khóc ròng,
Bà mừng rỡ quá, gọi ông ra ngoài.

[10-11] Ông Tôbít loạng quạng bước qua cửa sân.
Tôbya vội chạy lại gần
Tay cầm mật cá thổi vào mắt cha.
Cậu ôm ghì chặt giữ cha
“Từ nay cha hết mù loà
Vững lòng, xin Chúa cho qua ngặt nghèo!”

[12] Chờ cho thuốc đã ngấm đều,
Lấy tay cậu bóc, vảy bèn bong ra.

[13-14] Khóc mừng, ôm choàng cổ con, ông nói:
“Cha thấy rồi, cha đã thấy tất,
Con là ánh sáng cho đôi mắt của cha!
Chúc tụng Thiên Chúa, danh cha cả sáng!
Chúc tụng mọi thiên sứ trên các tầng trời!
Ngài từ nhân chí thánh đời đời
Ngài cho tôi thấy ánh ngời thiên ân.

Vì tôi bị Người phạt răn
Nhưng Người cho gặp được con tôi rồi!”

[15] Tôbya hớn hở vào nhà
Cao giọng ngợi ca Thiên Chúa.
Cậu kể cho cha mọi biến cố của hành trình:
Đã mang bạc về
Đã cưới Sara đem về nhà mình
Và nàng sắp tới sát cổng thành Ninivê.

[16] Ông mừng rỡ ra đón con dâu
Dân Ninivê ngạc nhiên thấy ông đi vững vàng làm sao!
Trước mặt họ, ông cao giọng truyền rao:
“Chính Thiên Chúa, Đấng tối cao
Đã thương mở mắt, ôi chao nhiệm màu!”

[17] Ông tiến lại gần Sara, con dâu của ông:
“Chúc tụng Thiên Chúa đưa con đến cùng cha mẹ!
Xin Chúa giáng phúc cho cha mẹ của con!
Cho vợ chồng con hạnh phúc, bình an!
Vào đây, con, con hãy bước vào nhà của con!

[18-19] Ngày hôm ấy, dân Do Thái ở Ninivê đều vui mừng.
Akhica và Nađab, cháu gọi Tôbít là bác cũng đến cùng chung vui.

Tôbya chữa mắt cho cha

Chương 12

Thiên sứ Raphael

[1-2] Mãn tiệc cưới, Ông Tôbít gọi Tôbya căn dặn:
“Con lo mà trả công người dẫn đường cho xong,
Và cũng trả cho người ấy thêm vào công phần nào!
Tôbya thưa: “Con không biết trả thêm bao nhiêu nữa.
Mà con cũng chẳng thiệt, dầu trả cho ông ấy phân nửa tài sản.

[3] Suốt hành trình con được ông dẫn an toàn,
Ông cứu chữa cho vợ con được bình an,
Ông đã thay con lãnh bạc,
Lại còn chữa lành đôi mắt cho cha.
Vậy con trả thêm nữa biết là bao nhiêu?

[4] Tôbít nói liền:
“Đúng, tài sản con đem về
ông ấy có quyền lấy đi phân nửa.”

[5] Tôbya bèn gọi anh ta lại:
“Tiền công, xin anh lấy một nửa
tất cả những gì anh đã mang về.
Chúc anh ra về bình an!

[6] Raphael gọi hai cha con tới nơi kín đáo mà nói:
“Hãy chúc tụng Thiên Chúa chí ái!
Hãy cảm tạ Người trước mặt mọi sinh linh
vì Người đã làm cho cha con ông những sự tốt lành!
Hãy chúc tụng vinh danh Thiên Chúa!
Hãy cao rao cho ai nấy biết việc Chúa đã làm!
Hãy cảm tạ Chúa, chớ có ngại ngần!

[7] Giữ kín bí mật của vua là điều phải.
Nhưng kỳ công của Chúa thì hãy cao rao!
Làm phúc bố thí chừng nào
Thì tai hoạ sẽ chẳng bao giờ gặp!

[8] Cầu nguyện, sống đời chân thật,
Bố thí, không để mất lòng nhân.
Sống đời đức nghĩa thì ân
Quý hơn giàu có dối gian gạt lường.

[9] Bố thí là đường sự sống,
Cứu cho khỏi chết, tẩy trắng tội khiên.

[10] Những ai ăn ở bất công
Họ bèn tự chuốc mạng vong cho mình.

[11] Tôi sẽ tỏ cho cha con ông tất cả sự thật.
Với cha con ông, tôi chẳng giấu giếm chi.
Quả thật, tôi đã nhiều khi giảng giải:
Giữ kín bí mật của vua là điều phải,
Nhưng công trình của Chúa thì hãy tôn vinh.

[12] Ông nên biết những khi ông và cô Sara cầu nguyện,
Tôi đã dâng những lời ấy lên trước nhan vinh hiển của Chúa,
Để xin Chúa đoái thương nhớ đến hai người.
Tôi cũng làm như vậy khi ông chôn những người đã chết.

[13] Khi ông bỏ dở bữa ăn mà đem kẻ chết đi chôn,
Tôi đã được sai đến để thử thách lòng ông.

[14] Thiên Chúa cũng sai tôi đến chữa lành cho ông và con dâu ông.

[15] Tôi chính là Raphaen, một trong bảy thiên sứ,
Luôn luôn hầu cận vào châu thánh nhan Thiên Chúa.

[16] Hai cha con kinh hoàng phủ phục xuống đất.

[17] Nhưng thiên sứ trấn an:
“Đừng sợ! Bình an cho các ngươi!
Hãy chúc tụng Thiên Chúa đến muôn đời!

[18] Còn tôi đã ở với các ngươi, không do lòng tốt, nói cho ngay,
Nhưng là bởi Thiên Chúa muốn như vậy cho các ngươi đây.
Vậy các ngươi hãy chúc tụng ngợi khen Chúa hằng ngày!

[19] Các ngươi thấy tôi ăn,
Kỳ thực, tôi có ăn gì đâu!
Đó chỉ là thị kiến Chúa ban cho thấy.

[20-21] Vậy, nay nơi trần gian,
Hãy xưng tụng Thiên Chúa đến muôn ngàn đời!
Giờ tôi lên cùng Thiên Chúa, Đáng đã sai tôi.
Hãy viết lại mọi sự đã xảy đến cho các ngươi!”
Nói rồi, thiên sứ lên trời,
Bóng hình ngài đã tách rời chúng tôi.

[22] Họ bèn cất tiếng cao rao,
Xưng tụng Thiên Chúa tối cao vĩnh hằng,
Dựng bao hùng vĩ kỳ công,
Cho gặp thiên sứ oai phong của Người.

Thiên sứ Raphaen lên trời

Chương 13

Xion

[1] Và ông Tôbít nói:

[2] ‘Chúc tụng Thiên Chúa là Đấng đời đời hằng sống!
Nước Người sẽ chẳng hề mất!
Chính Người trừng phạt
Nhưng vẫn xót thương.
Người đẩy xuống âm phủ khó đường trông mong,
Nhưng lại kéo lên khỏi đại họa diệt vong
Thầy đều trong tay của Người
Không gì thoát khỏi, khó rời buông ra.

[3] Con cái Ítraen hãy tụng ca danh Chúa!
Người đã phân tán các ngươi vào giữa muôn dân.

[4] Người tỏ cho thấy Người là Đấng cao cả chí nhân.
Trước toàn thể sinh linh, hãy suy tôn Thiên Chúa!
Vì Người là Chúa của các ngươi,
Người là Thiên Chúa các ngươi tôn sùng.
Người là cha chung các ngươi.
Người là Thiên Chúa khắp nơi muôn đời.

[5] Người trừng phạt vì các ngươi gian ác,
Rồi Người lại thương xót các ngươi,
Thu hợp các ngươi từ hết mọi nơi
từ khắp muôn dân, nơi các ngươi tản mác.

[6] Khi các ngươi trở về với Chúa hết lòng sống theo sự thật,
Thì Người sẽ không ngoảnh mặt làm ngơ.

[7] Hãy chiêm ngưỡng việc Chúa đã làm cho các ngươi
mà cất cao lời ngợi khen xưng tụng Người!
Hãy suy tôn Người là Vua hiển trị đời đời!

[8] Còn tôi nơi chốn lưu đày, tôi cảm tạ Người,
Làm cho dân tội lỗi khắp nơi biết rõ:
Người là Đấng cao cả toàn năng.
Hãy mau mau trở lại, hỡi tội nhân!
Hãy ăn ở ngay lành trước nhan thánh Chúa,
Biết đâu Người chẳng còn giận nữa,
mà cho các ngươi chan chứa tình thương!

[9] Tôi suy tôn Thiên Chúa dẫn đường cho tôi,
Hồn tôi suy tôn Người là Vua trên trời,
Hân hoan reo mừng Người là Đấng cao vời khôn ví!

[10] Tại Gia-liêm, hết thầy hãy xưng tụng Người hùng vĩ uy quyền!
Hỡi thành thánh Gia-liêm!
Chúa trừng phạt người vì những việc con cái người làm,
Nhưng lại xót thương con cái chính nhân.

[11] Hãy nhiệt liệt tung hô Chúa muôn vàn liên lý!
Chúc tụng Người là Vua hiền trị muôn đời
Để trong hoan lạc, ĐềnThánh sẽ được tái thiết cho người,

[12] Và cho đến muôn ngàn đời,
mọi kẻ lưu đày sẽ được Người âu yếm
mọi kẻ làm than sẽ được Người yêu mến.

[13] Ánh sáng huy hoàng rọi chiếu cõi đất muôn nơi,
Toàn dân kéo đến với người,
Hát mừng danh Chúa cao vời liên miên,
Tay bụng lễ vật tinh tuyền
Tiến dâng lên Chúa một niềm thành tâm.
Muôn thế hệ sẽ làm cho người hân hoan khôn xiết
Tên người sẽ được Chúa chọn lưu đến muôn đời.

[14] Khốn cho những kẻ nói lời thô tục!
Khốn cho những kẻ hạ nhục nhứt người!
Khốn cho những kẻ tàn phá người!
Chúng giết sập tường lũy người,
Chúng thiêu huỷ sạch nhà người,
Chúng cho đài tháp của người tan tành.
Những ai được Chúa chúc lành
Là người kính sợ tôn vinh danh Người.

[15] Bấy giờ, người hãy hớn hờ tươi cười,
Nghênh đón đoàn con những kẻ công chính, những người lòng ngay.
Vì chúng sẽ được sum vầy
Mà chúc tụng Thiên Chúa đến muôn ngàn đời.
Phúc cho ai mến mộ người!
Cho ai mừng rỡ thấy người thái bình!

[16] Phúc cho những ai than khóc bất bình,
Khi thấy người bị tai họa rã đe thanh trừng.
Bởi vì họ sẽ vui mừng
Thấy người hạnh phúc vô cùng hân hoan.
Hồn tôi hãy cất tiếng vang
Tụng ca Thiên Chúa vĩnh hằng Đại Vương!

[17] Vì Gia-liêm sẽ được Người đoái thương tái thiết,
Thánh điện của Người sẽ bền vững đến muôn đời.
Thật phúc cho dòng dõi tôi,
Có ai còn sống để thấy rạng ngời Gia-liêm,
Mà xưng tụng cảm tạ Đức Vua trên trời xanh!
Cửa thành thánh Gia-liêm sẽ xây bằng ngọc xanh, ngọc biếc,

Các tường đều bằng ngọc quý hết
Các thành lũy đều đắp vàng ròng
Đường sá Gia-liêm lát đá Ôphia, hồng ngọc thắm.

[18] Các cửa thành Gia-liêm vang tiếng hát hân hoan:
"Allêluya! Vinh danh Thiên Chúa Ítraen!
Những ai được Chúa chúc lành,
Sẽ ca ngợi Chúa thánh danh muôn đời.

Ông Tôbít cầu nguyện

Chương 14

Ninivê

[1] Lời tạ ơn của ông Tôbít chấm dứt ở đây.

[2] Ông lìa đời bình an, thọ một trăm hai mươi tuổi,
Được mai táng trọng thể tại Ninivê.
Năm sáu mươi hai, ông bị loà hai mắt.
Khi được thấy lại, ông sống hiền hậu phúc đức.
Ông rộng lòng hay làm phúc bố thí.
Ông ngợi khen Thiên Chúa không ngơi,
Ông tuyên xưng Người là Đấng cao vời khôn thấu.

[3-4] Khi lâm chung, ông gọi Tôbya đến trời trăng:
“Con mau đến Mêđi, vì cha tin Lời Chúa răn đe không trì hoãn
Qua ngôn sứ Nahum, Người phán sẽ trừng phạt Ninivê:
Tai hoạ sẽ đổ xuống Assur và Ninivê.
Sẽ ứng nghiệm những gì các ngôn sứ Ítraen đã nói.
Không có lời nào bỏ sót,
Vào đúng thời điểm, ắt sẽ đến.
Tại Mêđi thì sẽ an toàn
Hơn ở Átsua và Babilon.
Vì cha biết rõ, tin rằng
Mọi điều Chúa phán vẫn hằng không sai.”
Anh em ta ở Ítraen sẽ bị lưu đầy phân tán.
Cả Ítraen sẽ thành mảnh đất hoang vu,
Trong một thời gian sẽ thiêu huỷ nhà Thiên Chúa.

[5] “Nhưng Chúa lại xót thương lần nữa, đưa về.
Họ sẽ xây tạm Nhà Chúa, chờ thời gian đến khi viên mãn.
Lúc ấy, từ nơi lưu đầy trở về, họ xây cất Gia-liêm thật tráng lệ,
Xây lại nhà Chúa rõ nguy nga như các ngôn sứ đã tiên báo.

[6] “Khắp nơi trên địa cầu, các dân sẽ kéo về đông,
từ bỏ tà thần ngẫu tượng, hết lòng kính Chúa,
không theo đường lầm lạc dối gian nữa.
Với lòng chính trực chân thành,
Tụng ca danh Chúa vĩnh hằng không ngơi.

[7] “Mọi con cái Ítraen được Người cứu thoát,
sẽ thành tâm nhớ Chúa, kéo nhau tìm đến Gia-liêm.
Họ sẽ định cư vĩnh viễn trên đất của Abraham
Nay được người ta trao hoàn cho họ.
Ai thành tâm mến Chúa sẽ mừng rỡ hỷ hoan,
Còn ai tội lỗi dối gian
Mất tên, mất dạng, trần hoàn xoá ngay.

[8] “Các con nghe cha nói đây:

Hết lòng kính Chúa, ăn ngay ở hiền,
Làm Người đẹp ý, chớ quên
Làm việc phúc đức, Chúa liền thưởng công.
Dạy cho con cháu rộng lòng,
Vị tha bác ái mới hòng Chúa ung.
Thật lòng kính Chúa không ngừng
Mọi nơi, mọi lúc hướng trông lên Người!

[9] Không ở Ninivê nữa, hãy rời khỏi ngay!
Nếu còn ở đây ngày nào,
Các con còn thấy biết bao gian tà,
Bất lương xảo quyệt ranh ma,
Tung hoành khắp chốn thật là hổ ngươi.
Đã chôn mẹ cạnh cha rồi,
Con đừng nán ná phải rời đi ngay!

[10] Kìa coi Nađab xử tệ với Akhica là người dưỡng dục,
Mà nó đã chôn sống chẳng chút lương tâm!
Chúa bắt nó đền tội bất nhân bất hiếu.
Akhica được vào nơi giải chiếu ánh quang,
Còn nó phải vào chốn miên trường tăm tối.
Vì ông đã từng bỏ thí, ông đã thoát lưới tử vong,
Còn Nađab lại rơi vào tròng,
Vì nó đã gài bẫy giết ông
Nên cái bẫy tử vong giết nó.

[11] Các con hãy coi thành quả việc bỏ thí đây!
Những ai ăn ở bất lương,
Bất lương giết chết chẳng nhường cho ai.
Giờ cha sắp trút tàn hơi!
Các con ghi nhớ những lời trời trăng”
Người ta đặt ông trên giường
Rồi ông trút hết khí dương lửa trần.
Đám tang trọng thể thập phần,
Linh đình tống táng cất chôn đàng hoàng.

[12] Mẹ chết, Tôbya chôn mẹ cạnh mộ phần cha.
Vâng lệnh cha, Tôbya đem vợ rời xa
Chàng đến Mêđi lập cư tại Ectabana
Gần cha mẹ vợ là ông bà Raguen.

[13] Vợ chồng hiếu thảo ở hiền
Cất chôn cha mẹ tại miền Mêđi.
Kế thừa gia sản của ông bà nhạc để lại
Cũng như thừa hưởng của cải cha mình.

[14] Tôbya chết cũng đám tang linh đình vẻ vang
Ông sống được một trăm mười bảy năm trên dương gian.

[15] Khi gần trút hơi tàn lực kiệt,
Ông đã hay tin Ninivê bị huỷ diệt,
Thấy đoàn người Ninivê bị đày đến Mêđi.
Họ là những tù binh bị vua Mêđi bắt được.
Mọi điều Chúa đã làm cho con cái Ninivê nước Assur
Ông dâng lời chúc tụng tri ân khôn xiết,
Ông vui mừng thấy Ninivê mặt kiếp,
Ông ca tụng Thiên Chúa đến muôn đời.

Kinh Đức Thánh Thiên Thần Raphael

Lạy ơn Đức Thánh Raphael là quan tướng rất mạnh bạo, là Đấng Thiên thần rất sáng láng, chúng tôi xin Người thương nhớ đến chúng tôi là kẻ yếu đuối mọi đàng.

Chúng tôi xin thánh Raphael cầu cho chúng tôi.

Đáng chịu lấy những sự Chúa Kitô đã hứa.

Lạy ơn Đức Chúa Trời có phép vô cùng xưa đã sai Thánh Raphael Tổng lãnh Thiên thần gìn giữ ông Tôbia, thì rầy chúng tôi cũng xin Chúa tôi thương đến chúng tôi là tôi tá Chúa tôi được chịu ơn Người gìn giữ chúng tôi. Vì Đức Chúa Giêsu Kitô là Chúa chúng tôi. Amen.

<https://www.conggiao.org/kinh-duc-thanh-thien-than-raphae/>

Lời Kết

Sách Tôbya tuy chỉ là một tập ký sự nhỏ của ông Tôbít tự thuật cuộc đời của ông tuy gian nan khổ ải, nhưng cha con ông đã được Chúa đoái thương cứu giúp, nhờ họ đã sống đời công chính, kính mến Chúa và hết lòng tin cậy vào tình thương của Người. Trong 14 chương sách, Thiên Chúa đã can thiệp khi Người sai thiên sứ Raphaelen đến dẫn đường chỉ lối cho cha con ông. Một thoáng nhìn khái quát cho ta thấy tập sách nhỏ này đề cao sự quan phòng của *Thiên Chúa là Đấng Tạo Hoá công minh nhân từ*, và cuộc sống của *các nhân vật trong truyện quả đã nêu tấm gương nhân hậu với tha nhân*.

1- Về mặt thần học tín lý:

1.1- Tác phẩm lập lại lời Chúa khi sáng tạo con người:

“Chính Ngài dựng Adam, và Evà nên đôi hạnh phúc
Bà là người vợ trợ giúp làm sức chống chọi.
Đẻ từ đó sinh ra dòng dõi loài người.
Lời Ngài truyền dạy để đời:
‘Con người phải sống có đôi,
Độc thân không tốt, Ta thời dựng thêm
Một người giống nó ở bên
(Chương 9, câu 6)

1.2- Thiên sứ Raphaelen xuất hiện như một khách qua đường. Tôbia vâng lệnh cha ra ngoài đường tìm xem có ai thạo đường lối chỉ cho biết đến nhà người anh em Gabaen ở mãi tận Mêđi xa lắc. Cậu ra đường,

“Cậu gặp một người trông hầy còn trẻ
Đó là thiên sứ Raphaelen mà cậu chẳng thể nào biết.”
(ch.5, câu 2)

Cậu dẫn vào nhà cho cha hỏi han. Cả hai cha con đều không biết. Người thanh niên xưng tên là Azaria, cùng họ hàng quen biết, lại quá rành đường lối quanh co qua các cánh đồng núi non, lại còn như tiên tri báo cho ông Tôbít sẽ được chữa lành đôi mắt mù loà, khi hai người trò chuyện:

“- Hầy vững lòng! Thiên Chúa sắp chữa ngài khỏi rồi!
- Bác có thể dẫn đường đi Mêđi cho Tôbia con tôi?
Tôi sẽ trả công cho bác, bác biết tôi sòng phẳng.
- Được chứ! Chẳng đường nào mà tôi chẳng biết cả.
Tôi từng đi Mêđi, qua cánh đồng núi non và đường sá!”
(chương 5, câu 10)

Suốt cuộc hành trình, qua bao nhiêu biến cố, Azaria chỉ dạy cho Tôbia từng chút, nào bảo giữ lấy tim gan mật cá để chữa lành mà trực xuất ác quỷ, nào thay mặt Tôbya đi lấy bao bạc cho Tôbia, nào bàn bạc sắp xếp hôn nhân cho cậu với cô Sara, rồi dẫn hai vợ chồng về với cha mẹ già. Cho đến lúc này hai cha con vẫn không hay chàng là thiên sứ Raphaelen hoá thân. Mãi đến khi Ông Tôbít trả công cho chàng, bấy giờ Azaria mới tiết lộ vai trò của mình. Chàng dẫn hai cha con vào nơi kín đáo thổ lộ. Sau khi dạy họ cách sống đời công chính, và phụng sự Thiên Chúa, chàng thanh niên Azaria xưng tên:

“Tôi chính là Raphaelen, một trong bảy thiên sứ,
Luôn luôn hầu cận vào châu thánh nhan Thiên Chúa.
Hai cha con kính hoàng phủ phục xuống đất.
Nhưng thiên sứ trấn an:

“Đừng sợ! Bình an cho các người!
Hãy chúc tụng Thiên Chúa đến muôn đời!
(Chương 12, câu 15-17)

Và thiên sứ dặn dò lần cuối trước khi biến hình lên trời:

“Vây, nay nơi trần gian,
Hãy xưng tụng Thiên Chúa đến muôn ngàn đời!
Giờ tôi lên cùng Thiên Chúa, Đấng đã sai tôi.
Hãy viết lại mọi sự đã xảy đến cho các người!”
Nói rồi, thiên sứ lên trời,
Bóng hình ngài đã tách rời chúng tôi.
(chương 12, câu 20-21)

Quả là lạ lùng khôn tưởng. **Đúng là Thiên Chúa Quan Phòng.** Người rất nhân từ yêu thương. Người hiện diện và can thiệp vào đời sống chính nhân trong mọi nơi mọi lúc.

2- Về mặt nhân văn, tuy Cựu Ước xếp tác phẩm vào loại sách lịch sử, nhưng nội dung có thể coi như loại sách Giáo Huấn. Những lời ông Tôbít dạy con, cũng như cách cư xử của hai vợ chồng ông Raguen đối với dâu rể, và của ông Raguen đối với cha con Tôbia là **những bài học nêu gương đạo đức của người công chính mến Chúa yêu người, là những gương sáng đề cao tình nghĩa gia đình, trong hôn nhân và với bằng hữu.**

2.1- Ông Tôbít là người công chính

a- Ông có niềm tin vững mạnh và hết lòng mến Chúa:

Suốt chương 13, nói về Sion, ông cho thấy long đạo đức của ông hằng hướng về Thiên Chúa toàn năng nhân từ. Ta có thể đan cử:

“Con thờ lạy Chúa, muôn tâu,
Ngài hằng chính trực dạt dào từ nhân.
Chính Ngài xét xử thế gian,
Ngài là Chân Lý, thập phần chí công.”
(chương 3, câu 2)

“Chúc tụng Thiên Chúa là Đấng đời đời hằng sống!
Nước Người sẽ chẳng hề mất!
Chính Người trừng phạt
Nhưng vẫn xót thương.
Người đẩy xuống âm phủ khó đường trông mong,
Nhưng lại kéo lên khỏi đại họa diệt vong
Thầy đều trong tay của Người
Không gì thoát khỏi, khó rời buông ra.
(Ch. 13, câu 2)

b- Ông có lòng bác ái vị tha:

- **Ông thương xót kẻ nghèo:** Ta có thể đan cử:
“Cho bánh ăn kẻ không may đói khát
Cho áo xống kẻ thiếu mặc trần truồng.
Đồng bào ai chết vất vưởng,
Xác thây bị thảy sau tường Ninivê.
Khó khăn tôi cũng chẳng nề,
Tôi đem chôn cất chẳng hề gớm ghê.”

(Ch. 1, câu 17)

“Bàn bày la liệt món ăn,
Tôi bảo: Tôbya, con mau đi ngay!
Tìm trong anh em lưu đày Ninivê
Có những kẻ nghèo hết lòng hướng về Thiên Chúa,
Con hãy dẫn họ về đây dùng bữa với cha!
Đi mau rồi về, cha ngồi nhà đợi con!”

(Ch. 2, câu 2)

“Cầu nguyện, sống đời chân thật,
Bổ thí, không để mất lòng nhân.
Sống đời đức nghĩa thi ân
Quý hơn giàu có dôi gian gặt lương.

“Bổ thí là đường sự sống,
Cứu cho khỏi chết, tẩy trắng tội khiên.
Những ai ăn ở bất công
Họ bèn tự chuốc mạng vong cho mình.”
(chương 12, câu 8-10)

- Ông chôn xác kẻ chết:

[18] Tôi đi trộm xác nạn nhân.
Vua dò dẫm kiếm bao lần không ra,
Bởi vì ngoài bãi tha ma,
Tôi đem chôn họ, ai mà kiếm đâu?
[19] Nhà vua được kẻ đến tâu:
Chính tôi là kẻ đã đào mả chôn.
Vua lòng giết, tôi hoảng hồn,
Nên tôi trốn thoát, chẳng còn tăm hơi.
(chương 1, câu 18-19)

“Xác kia, trong ánh chiều tà,
Tôi ra đào huyết, để mà đem chôn.
Láng giềng thấy vậy, cười gằn:
“Đã bị lòng giết truy tầm trốn luôn.
Vậy mà còn cứ đem chôn,
Hắn không biết sợ, biết thân tội đồ!”
(chương 2, câu 7-8)

- Ông thật thà không tham lam: Vợ ông làm công cho chủ, được chủ thưởng công tặn cho con dê mang về. Ông mù loà, nghe tiếng dê kêu, ông nghĩ là dê ăn trộm, ông cứ khăng khăng bắt vợ đi trả:

“Nàng giao hàng cho chủ,
Họ trả tiền công đầy đủ, không sai.
Số là hôm ấy tháng hai (*), mồng bảy,
Nàng giao cho chủ tấm vải dệt xong,
Sau khi đã trả tiền công,
Chủ còn tặng một dê con đem về.
Nàng vừa mới bước vào nhà,
Con dê cất tiếng vang nhà “be be”.
Thì tôi mới hỏi: đâu mà có dê?

Phải chăng bắt trộm đem về?
Mình không được trộm, trả đi đừng thèm!

- *Và Chúa đã thưởng công cho hai người công chính, ông Tôbit và cô Sara*

" Tôbit và Sara vừa cầu nguyện xong,
Hai người được Chúa đoái trông nhậm lời."
" Thiên sứ Raphaen được sai đến chữa
Chúa cho cả hai được thỏa lời van.
Ông Tôbit hết luôn vảy mắt,
Cô Sara với Tôbia thành gia thất bên nhau.
Cô Sara ra từ ngày hôm ấy về sau
Ác quỷ Átmôđê chẳng tài nào hại cô."
(chương 4, câu 16-17)

2.2- Những gương sáng đề cao tình nghĩa gia đình, hôn nhân và bằng hữu.

- *Ông dạy con thương yêu anh em, săn sóc mẹ già, phụng sự Chúa:*

"Đừng làm cho mẹ ưu phiền,
Trông nom chăm sóc mẹ hiền sống lâu!
Mẹ con mang nặng đẻ đau,
Nắng mưa sương gió dài dầu long đong.
(Chương 4, câu 3-4)
"Bất kỳ mọi lúc mọi nơi
Ngôi ca Thiên Chúa không ngơi bao giờ.
Xin Người dẫn dắt chỉ cho
đường ngay nẻo chính bước cho vững vàng
Xét suy phải có khả năng
Tinh khôn không thể sánh bằng Chúa đâu!
Phải nhờ có Chúa dẫn đầu
Chính Người ném xuống vực sâu nếu cần.
Lời cha dạy bảo khuyên răn
Con nên tạc dạ chớ nên lơ là!"
(Chương 4, câu 19)

- *Sara Tobya tấm gương hôn nhân đạo đức, thủy chung*

"Khi thân nhân đã rời buông,
Tôbia trôi dạt khỏi giường gọi vợ:
"Đứng lên, hãy cầu xin Chúa phù hộ chúng ta!
"Cả hai đứng dậy thiết tha nguyện cầu.
Tôbya bắt đầu cầu xin:
"Lạy Thiên Chúa của tổ tiên chúng con,
Chúc tụng danh Chúa đến muôn muôn đời!
(Chương 8, câu 4-5)
"Và nay không phải tà dâm,
mà con lấy em làm vợ con,
nhưng vì lòng con chân thành,
Xin Chúa hãy rủ tình đoái thương
Cho chúng con chung sống yêu thương đến già."
(Chương 8, câu 7)

• *Bạn bè trọng chữ tín:* Ông Gabaen giữ gìn tiền bạc cho bạn mà mấy chục năm trời, ông vẫn không hề suy suyển, ông mừng rỡ hay tin bạn và trao lại y nguyên cho người đại diện tín cần:

“Ông Gabaen trời dậy, lấy bạc ra đếm xem cho đủ,
túi bạc còn cả ần niêm,
ông trao lại cho Raphaen.
Đoạn họ chất lên lưng lạc đà rồi cùng về ngay.”
(Chương 9, câu 5)

Ông hoan hỷ đến dự tiệc cưới của con bạn, vui mừng khôn tả gặp được con của bạn cố tri, mà chúc lành cho họ:

“Vào nhà ông Raguen, họ đã thấy Tôbia nơi bàn tiệc.
Tôbia đứng lên vội chạy ra đón tiếp.
Ông Gabaen mếu máo chúc phúc tỏ ra khôn xiết vui mừng:
Ôi, con yêu quý, tốt lành của người cha rộng lòng nhân đức!
Xin Chúa ban cho nhà này ơn phúc tràn đầy,
Cho con, cho vợ con và cho cha mẹ vợ con đây!
Chúc tụng Thiên Chúa cho tôi được đến nơi này gặp con
Cháu Tôbia, con của Tôbit, anh em bà con của tôi
Hai cha con giống nhau trộn không lẫn không đời nào quên.”
(chương 9, câu 6)

* * *

Đối chiếu với văn hoá Bách Việt, những bài học giáo huấn trong truyền thể hiện nhân sinh quan của dân tộc Việt. Họ cũng tin có một Thượng Đế là Ông Trời, và chủ trương Đạo Sống Thái Hoà của con người biết vâng phục Thiên Mệnh mà cư xử với tha nhân cho phải Đạo:

"Con chim nó hót trên cành,
Nếu Trời không có, có mình làm sao?
Con chim nó hót trên cao,
Nếu Trời không có, làm sao có mình?"

Cho nên:

“Ở hiền thì lại gặp lành.
Áo rách tan tành có Trời vá cho”
"Công cha nghĩa mẹ cao vời,
Nhọc nhằn chẳng quản suốt đời vì ta.
Nên người con phải xót xa,
Đáp đền nghĩa nặng như là trời cao.
Đội ơn *chín chữ cù lao*,
Sanh thành kẻ mấy non cao cho vừa".

hoặc :

Bạn bè là nghĩa tương tri,
sao cho sau trước một bờ mới nên.

Tin có Trời, Tri Thiên Mệnh, tương kính, tương thân, trọng phẩm giá lẫn nhau, hiếu đễ, tu thân xử thế, ấy là những điểm gặp gỡ giữa triết lý và luân lý Công giáo với văn hóa Bách Việt. Sách Tôbia có lẽ, như Đức Biển Đức XVI nhận xét, vẫn vì là sách truyện nhỏ nên bị xếp kệ trong ngăn tủ lâu nay, nên được lôi ra đọc vì nó chứa đựng những bài học bổ ích rất có ý nghĩa.

Biển Đức Đỗ Quang Vinh